

9. T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'ndan Beklentiler ve Eleştiriler

Bayındırlık Bakanlığı, Türkiye'de kamu hizmetlerinde memleketin imarı ile ilgili işlerin yürütmekte görevli kuruluşların bağlı olduğu bir kurumdur. Türkiye'deki devlet teşkilatının köklü bir şekilde değiştirilip çağın ihtiyaçlarına uygun bir düzenlemenin yapıldığı 1848'den bu güne kadar, Bayındırlık Bakanlığı, bazı istisnalar dışında yapımla ilgili bütün kuruluşları bünyesinde toplamış ve onları yönlendirmiştir. Bu niteliği ile de, devletin ana bakanlıklarından birisi olmakta devam ede gelmiştir.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığının görevleri; Milli Savunma Bakanlığının inşaat, milli ve NATO altyapı hizmetleri ile Ulaştırma Bakanlığına bağlı genel müdürlüklere kanunlarla yapım yetkisi verilmiş olan özel ihtisas işleri hariç şunlardır;

- Kamu yapıları ve tesislerini inşaat ve esaslı onarım işlerini yapmak veya yaptırmak,
- Bağlı kuruluşlar ile müesseselerinin kendi kuruluş kanunlarında gösterilen inşaat, bakım, onarım ve hizmetlerin yapılması veya yaptırılmasını sağlamak üzere gerekli işleri yapmak,
- Çeşitli özellik ve ölçekteki imar planlarının, şehir altyapı tesislerinin ve sığınakların projeye esas standartlarını hazırlamak,
- Konut politikası ilkelerine göre konut yapmak, yaptırmak,
- Ülkenin şart ve imkanlarına göre, en gerekli ve faydalı yapı malzemesinin ekonomik ve standartlara uygun imalini ve kullanılmasını sağlayacak tedbirleri almak, aldirmek
- Deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ ve benzeri afetlerden evvel ve sonra meskun alanlarda alınacak tedbirlerle yapılacak yardımları tespit etmek ve bunların uygulanmasını sağlamak, bu konularda ilgili bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapmak,
- İl Özel İdarelerine ait yapı ve tesisleri yapmak veya yaptırmak,
- Gerçek ve tüzel kişilere yapılan işler dışında yurtiçinde kamu kurum ve kuruluşlarına iş yapan ve belirlenecek gerekli nitelikleri taşıyan müteahhitlere belge vermek ve gizli sicillerini tutmak,
- Yurtdışında iş yapmak isteyen müteahhitlerle ilgili olarak mevzuatın gerektirdiği işlemleri yapmak, sicillerini tutmak,

- Bir kamu hizmetinin görülmesi amacı ile resmi bina ve tesisler için imar planlarında yer ayrılması veya bu amaçla değişiklik yapılması gerektiği takdirde Valilik kanalı ile ilgili belediyeye talimat vermek ve gerçekleştirilmesini sağlamak,
- Birden fazla belediyeyi ilgilendiren imar planlarının hazırlanmasında kabul ve onaylanması safhasında ortaya çıkabilecek ihtilafları çözümlmek, gerektiğinde onaylamak,
- Gerekli görülen hallerde, kamu yapıları ile ilgili imar planı ve değişikliklerinin; umumi hayata müessir afetler dolayısıyla veya toplu konut uygulaması veya Gecekondu Kanununun uygulanması amacıyla yapılması gereken planların ve plan değişikliklerinin, birden fazla belediyeyi ilgilendiren metropoliten imar planlarının veya içerisinde veya civarından demiryolu veya karayolu geçen, hava meydanı bulunan veya havayolu veya denizyolu bağlantısı bulunan yerlerdeki imar ve yerleşme planlarının tamamını veya bir kısmını, ilgili belediyelere veya diğer idarelere bu yolda bilgi verilecek ve gerektiğinde işbirliği sağlanarak yapmak, yaptırmak, değiştirmek ve re'sen onaylamak,
- Bu işlerle ilgili tüzük, yönetmelik, tip sözleşme, şartname, rayiç, fiyat analizleri ve birim fiyatları hazırlamak ve yayımlamak,
- Belediyelere ve İl Özel İdarelerine genel bütçe vergi gelirlerinden pay verilmesi, hakkındaki mevzuat uyarınca tesis edilen Belediyeler Ortak Fonundaki paylarının İller Bankasının yıllık programa giren yatırımları için dağıtımını onaylamak ve izlemek,
- Bakanlık ilgili kuruluşlarına ait görevlerin yapılmasını sağlamak; bu kuruluşların kanunları ile diğer kanunların Bakanlığa verdiği görevleri yapmak.

Ülke imarından sorumlu en üst kuruluştan neler beklendiğini, mevcut uygulamaların nasıl eleştirildiğini tespit etmek amacı ile katılımcı meslektaşlarımıza sorulan “Bayındırlık Bakanı olsaydınız yapacağınız uygulamalar neler olurdu?” sorusuna verilen yanıtlar aşağıdaki gibidir.

9.1. Yapıların denetlenmesi ile ilgili görüş ve eleştiriler;

- Denetimlerin artırılması,
- Yapı denetim çalışmalarına önem verilmesi,
- Donanımlı, iyi yetiştirilmiş elemanlarca ciddi denetimler yaptırılması,

- Yapı denetimi yapan kurumların daha çok denetlenmesi,
- Daha iyi bir yapı denetim sistemi oluşturulması,
- Yapı işlerindeki devlet kontrolünün artırılması,
- Denetim mekanizmasının problemlerinin giderilmesi ve standardının yükseltilmesi.

Görünen odur ki ankete katılan inşaat mühendisleri, denetim faaliyetlerinden memnun görünmemektedirler. Denetimlerin daha sıkı yapılması, yapı denetimi yapan kuruluşların daha iyi denetlenmesi, devletin özel sektörden daha çok öne çıkması taleplerden bazılarıdır. Mevcut denetim sisteminde problemler bulunduğu ve bunların giderilmesi gerektiği, denetim standartlarının daha üst seviyelere getirilmesi istendiği ifade edilmektedir.

9.2. Kadrolaşma ile ilgili eleştiri ve öneriler;

- Hantal ve çağ dışı kalmış kadroların tasfiye edilmesi,
- Ar-Ge bölümleri olan dinamik yapılanmalar sağlanması,
- Dinamik, genç beyinler ve yöneticiler yetiştirilmesi ve yetkilendirilmesi,
- İşini iyi yapan kimselerle çalışılması,
- Donanımlı elemanlardan ekipler oluşturulması, bu ekiplerin öğretim üyelerince yapılacak sınavlardan başarılı olmalarının ardından yurdun çeşitli yerlerindeki kamu kuruluşlarına gönderilmeleri, yetkilendirilmeleri ve periyodik raporlarının alınması ile değerlendirmeler yapılması,
- Çalışanların bilgilendirilmesi, eğitilmesi,
- Yurt dışı üniversiteler ile aktif bağlantılar sağlanarak bilgi aktarımı ve yurt dışı piyasalarla bağlantı sağlanması,
- Kadrolaşmanın engellenip işini hakkıyla yapacakların uygun yerlere atanması.

Ankete katılan meslektaşlarımız, bakanlık mevcut kadrolarının yeterli bulunmadığını, bilgi eksikliklerinin giderilmesi gerektiğini, genç teknik elemanların istihdamının artırılması gerektiğini ifade etmektedirler. Torpil ve siyasi görüş yakınlığı olan kimselerden ziyade işini hakkıyla yapacak, gerekli bilgi ve donanımda bulunan, yeterli olan kimselerin istihdam edilmesi gerektiği belirtilmektedir. “Bakanlık teknolojiyi yakalamalı, buna hakim çalışanlarla hizmet kalitesini ve hızını arttırmalıdır” görüşü hakim bulunmaktadır. Mevcut

kadroların eğitimlerle güncelleştirilmesi gerektiği zikredilmektedir. Kadrolaşmaların atıl değil dinamik kaynaklı olması çalışmaları, araştırma-geliştirme faaliyetleri ile birlikte yürütülmelidir.

9.3. Şeffaflık, dürüstlük ve yolsuzluk konusundaki ifadeler;

- Rüşvetin önlenemediği kadar önlenmesi,
- Dürüst kimselerle çalışılması,
- Yolsuzlukla mücadele edilmesi,
- İhalelerde şeffaflığın sağlanması.

Ülkemiz uluslar arası yolsuzluk değerlendirmelerinde üst sıralarda yer almaktadır. Uluslar arası çalışmalarda edinilen bulgular, dünyada savunma sanayisinin ardından inşaat sektörünün en çok yolsuzluk yaşandığı sektör olduğunu göstermektedir. Bunun önlenmesi için öncelikle meslek ahlakının sağlanması, ilgili görevlerdeki kimselerin onurlu yaşamlarını sürdürebilecek geçim düzeyine ulaştırılmaları ve akabinde büyük caydırıcı kanuni müeyyidelerin getirilip tavizsiz uygulanması gerekmektedir. Meslektaşlarımız bu konuda en çok ilgili bakanlıktan yardım beklemekte, şeffaf ihalelerin ve uygulamaların yapılmasını istemektedirler.

9.4. Diğer hususlardaki talep ve eleştiriler;

- Özel sektör uygulamalarının devletçe daha fazla kontrol edilmesi,
- Mühendisin formalite olmaktan kurtarılması,
- Halihazırdaki tüm inşaat faaliyetlerinin incelenip gerektiğinde müdahalede bulunulması,
- Yapı denetim kuruluşlarının ve mühendislerin müteahhit firmaların baskısından kurtarılması,
- Yapım işleri ile ilgili politikaların değiştirilmesi,
- Bayındırlık Bakanlığı'nın yetki ve sorumluluklarının yeniden belirlenmesi,
- Ülkenin ihtiyacı olan yatırımlara daha çok kaynak ayrılması,
- Birim fiyat analiz ve rayiçlerinin daha tutarlı bir hale getirilmesi,
- Mühendislere gösterilen saygının tekrar kazandırılması.

Yapım işleri ile ilgili politikalardan genel bir yakınma bulunmaktadır. Özel sektör uygulamalarının daha çok kontrol edilmesi gerektiği

görüŖü ifade edilmektedir. Bazı uygulamalarda mühendislik yapmanın formalite icabı, Ŗekli olarak gerekleŖtirildiđi, mühendisliğin eskisi kadar saygın hale getirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu kazanımların da yetki ve sorumlulukların doğru tanımlanıp uygulanması, uygun bir ücret düzeyi oluŖturulması ile baŖlayacađı hatırlatılmalıdır. Yapı denetim kuruluŖlarının ve mühendislerin müteahhit firmaların baskısı altında bulunduğu; iŖveren denetlenecek olan müteahhidin kendisi olmasının ok olumsuz etkileri bulunduğu ifade edilmektedir.

Ülkede yatırımların ciddi ve toplumun her kesimince uygun görülmüŖ planlamalara uygun olarak yapılması gerektiğinin, popülist yaklaŖımların ülkeye büyük zararlar verdiğinin ve “ihtiya olan yatırımların” gerekleŖtirilmesinin öneminin altı çizilmektedir.

Sonyillarda yapılan büyük toplu konut iŖlerinin yetki ve sorumluluklarının, denetiminin neden Bakanlık’tan alındığı sorgulanmaktadır. Bu iŖle uğraŖan, uzman olan, eleman ve donanımları bulunan bir kuruluŖ varken neden atıl bırakıldığı merak yaratmakta, gerek Bakanlığın gerekse Bakan’ın yetki ve sorumluluklarının arttırılması talep edilmektedir.

Yapı maliyeti hesaplamada ve bundan önceki kanuna göre yapılan ihale uygulamalarında esas alınan birim fiyat analiz ve rayilerinin halen kullanılmakta olduğu, önemli bir enstruman olan bu alıŖmaların güncel Ŗartlara uygun olarak revize edilmesi gerektiği genel bir talep olarak ifade edilmektedir. Özellikle makine verim ve yakıt tüketim katsayılarının, iŖçilik sürelerinin ve yeni yapı malzemeleri ve tekniklerinin göz önünde bulundurulduğu alıŖmaların yapılması ve istifadeye sunulması talep edilmektedir.